

Det Sydslesvigske Samråd

SEKRETARIATET
(4/2013)

Protokol over

Møde i Det Sydslesvigske Samråd

onsdag den 11. september 2013 kl. 18.30 på Flensborghus

Til stede: Steen Schröder, Jens A. Christiansen, Christian Jürgensen, Alice Feddersen, Peter Lynggaard Jacobsen, Viggo Jacobsen, Jytte Nickelsen, Per Gildberg, Udo Jessen, Anders Molt Ipsen, Randi Kuhnt, Stine Døssing, Thorsten Kjærsgaard, Bahne Bahnsen, Manfred Nissen, Inger Marie Christensen, Ronny Grünwald, Horst Schneider, Rüdiger Schulze, Martin Lorenzen, Gerd Pickardt, Kirsten la Cour, Henrik Becker-Christensen

Afbud: Flemming Meyer, Dieter Paul Küssner, Jørgen Kühl, Torsten Schütt

Protokolfører: Jette Hanisch

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer
2. Spørgetid
3. Godkendelse af protokollen af 15. april 2013
4. Fastlæggelse af den endelige dagsorden
5. Meddelelser
6. Orientering om den aktuelle landspolitiske situation v/SSW
7. Status på arbejdet med et Sydslesvigting v/SSF
8. Status på Samrådets og SSF's kommunikations- og oplysningsprojekt v/SSF
9. Beretning ved Dansk Kirke for Sydslesvig
10. Forslag til mødedatoer 2014
11. Eventuelt
12. Lukket møde

1. Valg af ordstyrer

Da Flemming Meyer er forhindret i at deltage, tager næstformanden Inger Marie Christensen over. Jens A. Christiansen vælges som ordstyrer.

2. Spørgetid

Der er ingen spørgsmål.

3. Godkendelse af protokollen af 15 april 2013

Den udsendte protokol godkendes.

4. Fastlæggelse af den endelige dagsorden

Den udsendte dagsorden vedtages. Under punkt 12 "Lukket møde" behandles resultataftaler 2014 og anlæg 2014.

5. Meddelelser

Viggo Jacobsen: Menighederne i Slesvig fusionerer pr. 1. januar 2014. Der var problemer omkring Ansgar i Slesvig, idet børnehaven var flyttet og pedelboligen tom. Nu er Sundhedstjenesten kommet ind, og vi samarbejder med Dansk Centralbibliotek.

Jens A. Christiansen: Vi deltager igen i år i Kulturnatten på Christiansborg 11. oktober. Vi orienterer bredt om mindretal med særlig fokus på FUEV's borgerinitiativ, men der kan også sættes fokus på enkelte foreningers særlige indsatsområder. Vi har rullegardin og plancher med, men det vigtigste er dialogen med gæsterne; samtale og godt humør bærer aftenen. Vi har i år fået tildelt Færøværelset på 1. sal, centralt beliggende i forhold til Folketingssalen og portrætterne og med stor gennemstrømning. For underholdningen står "Rødkål & Sauerkraut", og Claus Jørn Jensen fra Grænseforeningen vil også være der.

Folketingsturen finder sted 21.-23. november; programmet er ikke på plads endnu.

Folketinget, SSF og Museum Sønderjylland planlægger en række parlamentariske møder i 2014 i anledning af 150 året for 1864 og en vandrestilling i Landdagen samt et møde med repræsentanter fra Østrig. Til den 7. februar planlægges samtaler mellem danske og tyske politikere, og i foråret er der et arrangement på ambassaden i Berlin, målrettet mod Forbundsdagen. Der vil også være arrangementer i grænselandet og på Christiansborg, her nok i forbindelse med folketingsturen. Møderne skal pege fremad og markedsføre regionen og det mellemfolkelige samarbejde.

Anders Molt Ipsen: Foreslår, at man på Kulturnatten også orienterer om feriebørnsrejserne.

Alice Feddersen: Vi vil gerne vise vores igangværende digitaliseringsarbejde, så vi har brug for teknik.

6. Orientering om den aktuelle landspolitiske situation v/SSW

Martin Lorenzen: Flemming Meyer sidder lige nu i forhandlinger om finansloven. Landboforeningen får igen tilskud; vi er i dialog med Landsregeringen omkring tilskud til de andre danske foreninger og institutioner. Med henblik på planlægningsloven vil vi fremover blive hørt i Planungsraum 5. Omkring kulturdialog i kulturministeriet vil Anke gerne have mindretallet inddraget i processen. Både ministeren og SSW er bestræbt på at tilgodese mindretallet, men det kan ikke ske overalt fra dag til anden, hvad der f.eks. kom til udtryk i kulturrapporten, selv om embedsmændene bliver mere og mere opmærksomme.

Vi er spændte på dommen på fredag. Der er mange gisninger, men ikke noget konkret, og vi er stadig optimistiske og tror, at klagen bliver afvist. Landsstyrelsen holder møde straks efter domsafsigelsen med henblik på oplæg til landsmødet dagen efter. Høringen har vist, at det

ikke kun drejer sig om SSW men om hele mindretallet, da modstanderne betvivler, at mindretallet findes, idet bekendelsen hertil er fri. I den sammenhæng er det positivt, at SSF i forbindelsen med 1864-festlighederne tager initiativ til at orientere bredt om mindretallet.

Rüdiger Schulze: Henviser til Junge Unions seneste pressemeddelelse. Der er stadig kræfter, der ikke accepterer, at vi er her.

Gerd Pickardt: Mange er af den mening, at Bonn-København erklæringerne ikke er et retsgrundlag. I må nok være forberedte på at komme med en udtalelse straks i retssalen.

Steen Schröder: Det er vigtigt, at mindretallet og ikke SSF i kulturrapporten nævnes som en kulturel faktor i landet.

Jens A. Christiansen: Har talt med Anke. Udgangspunktet for vores leder på Kontakt var ros til kulturrapporten, men vi synes også, at mindretallets store arbejde kunne have fyldt lidt mere. Vi ser fremad, tingene kan udvikles, og vi venter spændt på fredag.

7. Status på arbejdet med et Sydslesvigting v/SSF

Jens A. Christiansen: Samrådet besluttede, at forslaget om et Sydslesvigting burde behandles i en arbejdsgruppe. Gruppens medlemmer er Georg Buhl (Dansk Centralbibliotek), Peter Lynggaard Jacobsen (DKS), Wolfgang Bradtke (SdU), Niels Ole Krogh (Skoleforeningen), Elke Putzer (SSW), Maren Schultz (Sundhedstjenesten), Manfred Kühl (SSF) og undertegnede. Flensborg Avis støtter men vil ikke være repræsenteret i arbejdsgruppen. Der har været afholdt ét møde, hvor vi drøftede opgaven, og hvordan den kan løses. Der var enighed om at inddrage eksperter, der skal komme med forslag til, om et sådant Sydslesvigting er realistisk, og hvordan det i givet fald kunne se ud samt skabe grund for videre drøftelse. Man kunne jo også se på, hvordan samerne og finlands-svenskerne har klaret opgaven. Vi fandt frem til to navne: professor Ove Korsgaard og konsulent Jens Adser Sørensen, der har været konsulent i Folketinget og arbejdet med etablering af parlamentariske forsamlinger og processer. Vores forslag er at indkalde til konferencer og diskutere flere forslag. Vi har brug for en finansiell ramme; en konference vil koste ca. 3.000 euro.

Udo Jessen: Udgangspunktet for et Sydslesvigting var, at det ikke skulle være topstyret men bestå af almindelige sydslesviger. Kan ikke genkende denne holdning.

Jens A. Christiansen: Vi beder fagfolk analysere og afdække mulighederne for, hvordan man kan skabe et demokratisk forum, hvor menigmand har indflydelse, vi starter ikke med holdninger og kompetencer. Tanken er at lave en bred høring, hvor Korsgaard kan redegøre for den kulturhistoriske udvikling, og Jens Adser Sørensen kan på baggrund af sine erfaringer udføre et stykke praktisk arbejde. De to kunne sammen give konferencen et spændende indhold.

Kirsten la Cour: En sådan konference ville være et oplagt emne for et Folkeuniversitetsarrangement. 3.000 euro til videreuddannelse vil altid give noget.

Inger Marie Christensen: Der bør inviteres bredt til en sådan konference.

Gerd Pickardt: Vi har sagt ja til diskutere et Sydslesvigting, så vi må også sige ja til en konference til 3.000 euro.

Martin Lorenzen: Man kan søge om tilskud hos SOF.

Jens A. Christiansen: En konference kunne bestå af et oplæg fra Jens Adser Sørensen, et foredrag fra Ove Korsgaard samt en debat. Samrådet skal beslutte, om det bringer os videre. SSF er forpligtet til at melde tilbage til Landsmødet.

Stinne Døssing: Det er godt at kigge både på det historiske og det praktiske, men man kunne måske også inddrage en fremtidsforsker.

Jens A. Christiansen:

- **Konklusion: Der er almindelig opbakning til at følge arbejdsgruppens forslag, og arbejdsgruppen kommer med et konkret forslag til en konference til næste møde. Det skal undersøges, hvad en fremtidsforsker vil koste.**

8. Status på Samrådets og SSF's kommunikations- og oplysningsprojekt v/SSF

Jens A. Christiansen: Gennemgår den udsendte rapport fra Bysted. I referencegruppen sidder Jørn Aagesen og Rita Jacobsen (Dansk Centralbibliotek), Bjarne Lønborg (Flensborg Avis), Horst Schneider (SdU), Anders Molt Ipsen og Katrine Hoop (Skoleforeningen), Martin Lorenzen og Per Dittrich (SSW) samt Bernd Engelbrecht og undertegnede fra SSF. Med baggrund i analysen må vi sige at have en generel udfordring med det store danneshul både hos os selv og andre.

Kirsten la Cour: Tak til arbejdsgruppen. Har i de senere år konstateret, at mange af de store skolebørn ikke ved, hvem f.eks. Angela Merkel er. I dag er der fri adgang til informationer på internettet, men i familierne ser man ikke mere TV-Avisen sammen.

Steen Schröder: Der er ikke ret meget nyt i rapporten, men den er bekræftende på områder, vi ikke er så fortrolige med. Bekræfter mig i, at det var rigtigt at starte dette projekt.

Thorsten Kjærsgaard: Det er positivt, at man finder frem til det samme, som vi før har fundet frem til.

Jytte Nickelsen: Bysted har endnu ikke taget stilling til det foreliggende materiale.

Martin Lorenzen: Det afgørende er, hvordan vi skal implementere det bestående materiale i det nye.

9. Beretning ved Dansk Kirke i Sydslesvig

Viggo Jacobsen indledte med at betone "i" Sydslesvig og ikke "for" (som der fejlagtigt står i dagsordenen), idet dette for ham betyder nærhed og at kirken vokser op nedefra, er i landskabet)

På folkekirkelig vis

Menighederne under Dansk Kirke i Sydslesvig driver kirke på folkekirkelig vis. Vi taler i mindretallet ofte om samhørigheden hen over grænsen. Jeg vover påstanden, at det er indenfor det kirkelige arbejde, fællesskabet med vore landsmænd nord for grænsen bliver tydeligst markeret.

I vore menigheder ringer kirkeklokkerne til gudstjeneste om søndagen kl. 10, lige som det er tilfældet i langt hovedparten af de 2000 danske sogne nord for grænsen. Vi anvender samme kongeligt autoriserede salmebog, alterbog og ritualbog. Med andre ord: liturgien er den samme. Præsterne skal lede gudstjenesten med de samme foreskrevne tekstlæsninger, så

tanken ligger nær, at der f.eks. siges amen på samme tidspunkt her i Sydslesvig, som i mange menigheder nord for grænsen.

Dette forhold er bekræftet af ingen ringere end Danmarks Radio. Så sent som i søndags (8.9.2013) var der radiotransmission af gudstjenesten i Rendsborgs Danske Kirke. I det hele taget er der ganske stor folkelig bevidsthed om DKS i DK, via Danske Sømands- og Udlandskirkers arbejde og bladudgivelse samt via f.eks. venskabsmenigheder hen over grænsen, ligesom det gav stor opmærksomhed, at der var en kandidat fra Sydslesvig til bispestolen i Haderslev. I øvrigt sætter de danske menigheder et godt aftryk i landskabet hvert eneste år: ca. 1400 gudstjenester med små 40.000 deltagere.

Andre tætte grænseoverskridende bånd

De danske præster i Sydslesvig er traditionelt teologer med uddannelse fra Universiteterne i enten Århus eller København. Vi ansættes med ansættelsesbrev fra Danske Sømands- og Udlandskirker (DSUK), kongeligt stadfæstet, og med kollats fra biskoppen over Haderslev Stift. Præsterne tager sig af alle de traditionelle folkekirkelige handlinger + husbesøg, dåb, mini-konfirmander, konfirmationer, vielser og begravelser, møder, koncerter og studiekredse i menighederne.

DKS har tætte bånd til DSUK, der som sagt er præsternes ansættende myndighed. Disse bånd har bestået siden 1919, hvor mindretallet oprettede forbindelse til forgængerorganisationen: Dansk Kirke i Udlandet.

Dansk Kirke i Sydslesvigs "domkirke" er Helligåndskirken, som blev overdraget fra Den Nordelbiske Kirke til DKS i 1997. Her har der været afholdt danske gudstjenester siden 1588. Ubeskedent kalder vi den "Domkirke", fordi det er her nyuddannede præster ordineres til tjenesten i Sydslesvig.

Det er kirkens skyld

Som ganske ny præst i Flensborg-Nord blev jeg forskrækket, da min forgænger, provst Karstoft udtalte, at når denne landsdel er tysk i dag – ja så er det kirkens skyld. Jeg kan huske, at jeg tænkte, hvad er det lige, du har rodet dig ud i. Karstoft hentydede selvfølgelig til den kendsgerning, at kirkesproget blev tysk, at tysk så at sige afløste latin, det fik med tiden indflydelse på sproget i det sydslesvigske landskab generelt, ikke mindst indenfor skoleverdenen, da lovgivningen på det felt skelede til kirkesproget. Ja, det er en tung arv at bære, derfor skynder jeg mig til nutiden.

Det sekulariserede samfund

Menighederne under DKS er meget omhyggelige med den årlige statistik, som bruges som dokumentation overfor både de danske kirkelige myndigheder, over for DSUK og de bevillende myndigheder i DK. Ved hjælp af statistikken får vi et overblik over, hvor mange gudstjenester der er blevet afholdt, hvor mange deltagere der var og hvor mange kirkelige handlinger, dåb bryllupper og begravelser, der har fundet sted i løbet af et år.

Vi kan ikke komme udenom, at menighederne under DKS også bliver ramt af den sekularisering, der i de senere år sætter sit tydelige præg på det tyske samfund. F.eks. har Den Nordelbiske Kirke måttet rette ind efter en medlemstilbagegang gennem de seneste 25-30 år fra 3,2 til 2,2 mill. medlemmer. Denne udvikling er også en trussel for det danske kirkeliv i Sydslesvig. Indenfor de sidste 10 år er der sket en nedgang i det samlede medlemstal på ca. 10 %. Denne nedgang kan i store træk henføres til relativt få menigheder, men set over en periode på 30 år må vi notere et ikke ubetydeligt fald i antal af konfirmander og kirkelige handlinger.

Strukturen

På den baggrund har det været naturligt for kirkerådet at sætte et strukturarbejde i gang med sigte på at gå i dybden med et analyse af fordelingen af præsteembeder, sammenholdt med

menigheder og deres størrelse. Det har således været og er vigtigt for Kirkerådet at have en plan for kirkelivet i Sydslesvig fremover, selv om vi godt ved, at det er præsternes ansættende myndighed, DSUK, der opretter og nedlægger præsteembeder i Sydslesvig.

Kirkerådets såkaldte 2020-plan er blevet præsenteret på dette års Kirkedag. Den ligger på vores hjemmeside, hvis den skulle have interesse. Kirkerådet anbefaler heri bl.a., at det kirkelige arbejde tager højde for Skoleforeningens nye fællesskolestruktur med i alt 9 fællesskoler i Sydslesvig. Kirkerådet vurderer som udgangspunkt, at der bør være kirke og præstegård, hvor fællesskolerne ligger. Vi har ved dette arbejde også kunnet konstatere, at distrikterne generelt ikke passer godt sammen, skoledistrikter, SSF-distrikter og menighedsdistrikter. Efter min opfattelse vil det styrke det lokale sammenhold og give energi til det folkelige arbejde, hvis vi imellem organisationerne kunne arbejde os frem til en højere grad af overensstemmelse mellem distrikterne.

Det fintmaskede net

I strukturudvalget er vi klare over, at de små enheder i det fintmaskede sydslesvigske geografiske net er sårbare. Vi skal finde en balance mellem tilstrækkeligt med præsteligt arbejde og den folkekirkelige nærhed. Hvis man fjerner en stilling, kan hullerne i landkortet hurtigt blive så store, at medlemmerne på et tidspunkt kan finde det mest hensigtsmæssigt at rette henvendelse til den tyske præst på stedet. Vi agter at opretholde præsternes bopælspligt. Men det kræver også meget af DKS mht. boligerne, da vi konkurrerer med Folkekirken om kandidaterne.

Nærmeste fremtid

I Slesvig har DSUK godkendt oprettelse af en 50 % præstestilling med 50 % forpligtigelse på MBU arbejdet. Der vil således fremadrettet ikke længere være 200 % præstedækning i Slesvig, men når den nye præst er valgt til den fusionerede menighed, da står kun 150 % præstetjeneste til rådighed for det store område, hvor de sidste 50 % skal bruges til konsulentarbejde for MBU og oprettelse af en religionspædagogisk samling til gavn for lærere, præster og andet godtfolk.

I Flensborg har kirkerådet anbefalet at holde stillingen efter Sten Haarløv vakant foreløbig et års tid. Måske når medlemstallet igen op på et højere niveau. Vi får se. Dette betød, at vi måtte finde en løsning for de faste udensogns forpligtelser, der var tillagt de to embeder i Fl. Nord. Her er vi landet på følgende: Jacob Ørsted overtaget funktionen som DKS' sygehuspræst, hovedsagelig rigsdanske patienter på Diako og Ruben Fønsbo som fængselspræst.

Det ser også ud til, at vi lander på en god løsning hvad angår vikar ved studieorlov.

Og web, der er vi - fremprovokeret af situationen - i gang med at formulere en mere skarp web-politik, idet vi f.eks. skal have fastlagt: Hvad er menighederne forpligtede til, mindstemålet for hvad de skal have på deres hjemmeside.

Her til sidst. De 35 danske menigheder sammensluttet i DKS er sikkert blandt dem, der har størst glæde af samarbejdet med de i Samrådet organiserede danske foreninger og institutioner. Lad mig nævne nogle eksempler. Vi har f.eks. årligt 70 prædikesteder, men kun 16 egne kirkebygninger. Det betyder, at der mange steder fejres danske gudstjenester i SSF's forsamlingshuse eller Skoleforeningens bygninger, ligesom vore menighedslokaler mange steder benyttes af SSF. Vi drager nytte af Centralkartoteket, af trykkerifaciliteter, Kirkesiden i Kontakt, arrangerer koncerter sammen med SSF og SdU.

Eller tænk på et arrangement som Jesus på Flensborghus. 6-700 skolebørn finder ud af at der er noget, der hedder Flensborghus, samtidigt med at de gennemlever episoder fra Jesu liv rundt omkring i bygningen. Forud er gået et godt samarbejde med en lang række skoler, engagerede lærere og præster lokalt samt Skoleforeningens konsulent Kirsten la Cour og

MBU's Thomas Hougesen. Vi har i mange år kunnet samarbejde med SdU om konsulentstillingen og fået godt støtte derfra.

Flensborg Avis tager imod gudstjenestelisten og offentliggør den med et søndagsord. Vi er med på Danevirkegården. Der er tætte bånd til Sundhedstjenesten, og Biblioteket har i mange år nu haft konsulentens udlånsmateriale stående, ligesom det er lagt ind i udlånsdatabasen.

SÅ: Tak for det fremragende samarbejde, der blomstrer ude omkring. Snakken om at vi ikke kan samarbejde i Sydslesvig, den køber jeg ikke.

Lidt personligt.

Og så kan jeg ikke lade være med at føje til, at det har været en enorm berigelse som barn af grænselandet at opleve, hvordan forholdet til den tyske omverden har ændret sig hen over de 30 år jeg nu har været i Flensborg. Jeg ved, at meget af den hårde benarbejde er begået på den politiske front af jer i SSW; men vi i kirken er også kommet med.

Overdragelsen af Helligåndskirken har betydet mere end et skøde. Et positivt samarbejdsklima er opstået. Det blev f.eks. tydeligt under de store kirkedage i Hamborg i de første majdage, hvor DKS var med i en udstilling sammen med Kirchenkreis Schleswig-Flensburg. Derfor glæder jeg mig også til en ny udgave af den dansk-tyske salmebog. Heri vil også være kendte tyske salmer oversat til dansk, hvilket betyder at en dansk og tysk menighed i højere grad mødet i øjenhøjde, når der er fælles gudstjenester.

Allerførst glæder jeg mig til at ca. 100 vigtige multiplikatorer kommer til Sydslesvig i næste uge. Kirkeministeriet holder kursusudøgn for ca. 100 danske provster og Provsteforeningens årsmøde afvikles i Slesvig. Dernæst venter der en glædelig begivenhed 1. s. i advent. Takket være hjælp fra Den A.P. Møllerske Støttefond kan vi indvie Bjørn Nørgaards udsmykning af Helligåndskirken.

Endvidere glæder det mig meget, at DKS også er på næste års Finanslov. Jo, jeg ved at budgetforhandlinger forestår; men man har da lov at håbe.

Jeg er straks færdig; men jeg tillader mig at sige, at godt nok er det formelt set DSUK, der er ansvarlig for at oprette og nedlægge præsteembeder i Sydslesvig. MEN virkeligheden er ret beset en ganske anden. For selvfølgelig er det ikke DSUK, der opretter eller nedlægger embederne. Det gør Sydslesvigerne selv. Dette siger jeg ikke kun, fordi vi har brug for flere medlemmer; men jeg er meget sikker på, at samfundskulturen vil ændre sig, hvis ikke der er en institution, der er forpligtet på at fastholde 2000 år gamle grundfortællinger som f.eks. den om den barmhjertige samaritan, eller om at komme med i 11. time, eller om tilgivelsen af den søn, der har forbrudt sig på værst tænkelige måde over for sin far, eller hvad med budet om at elske næsten, om det så er fjenden, eller om alle medlemmers lige værd og værdighed, som Paulus betoner det. Det er nogle centrale fortællinger, der er gledet helt ind i sproget og kultur. Bærende elementer. Uden dem var vi nogle andre mennesker med andre værdinormer.

Så husk at bruge jeres danske kirker i Sydslesvig.

Anders Molt Ipsen: Det er glædeligt, at det grænseoverskridende samarbejde her bekræftes. Det er den bedste mediestrategi.

Gerd Pickardt: Hvad er årsagen til faldet i konfirmander på trods af et stigende elevtal?

Viggo Jacobsen: Kirken er det sidste, man vælger til.

Kirsten la Cour: Er blevet kontaktet af Thomas Hougesen fra MBU der foreslår, at skole og kirke i fællesskab laver en 5-års plan. Et godt eksempel på samarbejde.

Jens A. Christiansen: Tak for et fint oplæg. Du nævnte, at DKS i flere tilfælde ikke har samme rammebetingelser som i Danmark. I har netop en opgave i at forklare, at vi her i Sydslesvig har brug for andre rammebetingelser, end mange menigheder i Danmark.

Viggo Jacobsen: Der foreligger en gammel aftale om, at vore menigheder skal sammenlignes med ø-menigheder i Danmark, hvilket passer godt med de faktiske forhold. Men vi skal hele tiden minde om det, historien skal hele tiden fortælles.

10. Forslag til mødedatoer 2014

Per Gildberg har et problem med den 3. marts, som så rykkes til den 12. marts. De andre datoer bibeholdes.

11. Eventuelt

Der var intet under punktet.

*Mødet slutter kl. 22.25
21. oktober 2013
jh / JAC*